

Vaccinationer – ett nödvändigt ont

Från och med januari i år har Sverige ett nytt vaccinationsprogram för barn. Maria Luhr guidar genom nyheterna och tipsar om hur du även som utlandsboende kan – och bör – följa de svenska rekommendationerna.

Allmän vaccination av barn har lett till att barnadödligheten i världen har minskat. Smittkoppor har till exempel utrotats. I Sverige har gemene man idag knappt sett några fall av de sjukdomar som vi vaccinerar mot och de flesta svenskar minns säkert diffust vad alla vaccinationerna egentligen ska vara bra för. Men i andra delar av världen är det fortfarande verkligen en livräddande åtgärd för stora delar av befolkningen.

Hur gör man då när man som svensk bor utomlands? I stora delar av världen är ju förekomsten av sjukdomar som TBC och hepatit betydligt mer utbredda och här i Asien förekommer även polio, något som man inte sett i Sverige sedan 1977. Ska vi följa det lokala vaccinationsprogrammet; det måste ju vara bra eftersom vi bor här? Om vi nu flyttar till USA i höst, ska vi då byta till deras program?

Lösningen är egentligen ganska enkel. Som utlandssvensk bör man följa sitt hemlands rekommendationer. Som vi alla vet

kan vardagen förändras snabbt och plötsligt sitter man på planet hem till Sverige igen. Även om man flyttar till ett annat land är det bäst att följa det svenska barnvaccinationsprogrammet. Vad är det då som skiljer programmen åt och vad vaccinerar vi mot?

Nya barnvaccinationer i Sverige

Från januari 2009 finns ett nytt svenskt barnvaccinationsprogram. Det som är nytt är att vaccination mot pneumokocker finns med i programmet. Det har funnits som frivillig vaccination sedan 2007.

Nytt är också att man tidigarelägger påfyllnaden av vaccin mot mässling, påssjuka och röda hund. Tidigare gavs den vid 12 års ålder, eftersom man när vaccinationen infördes ville nå unga vuxna för att snabbt nå en god effekt på en stor del av befolkningen. Man har idag sett att en tidiglagd påfyllnadsdos minskar risken att insjukna trots vaccination och den kommer nu att ges till alla barn födda efter år 2002 vid 6-8 års ålder.

Man har också infört en femte dos stelkramp och difteri som kommer att ges vid 14-16 års ålder. År 2010 kommer även vaccination mot HPV (Humant papillomvirus) att ges till flickor födda 1999 eller senare.

Vad är det vi vaccinerar mot?

Difteri är en mycket smittsam men mycket ovanlig halsinfektion som kan orsaka kvävning hos barn. Difteribakterien utsöndrar ett gift som kan ge skador på hjärna, njurar och nerver.

Stelkramp orsakas av en bakterie som finns i jord och kan infektera sår. Barn skall vaccineras innan de börjar leka ute i jorden. Bakterien producerar ett starkt gift som kan ge andningsförlamning och svåra kramper. Sjukdomen är inte smittsam och kan alltså inte överföras mellan människor. Har man fått fyra doser vaccin och får en sårskada behöver man bara ta ”stelkrampssprutan” om det gått mer än trettio år.

Kikhosta är en mycket smittsam luftvägsinfektion med svåra hostattacker och ofta

lunginflammation som följd. Infektionen är främst farlig för spädbarn under 6 månaders ålder. Vaccination med avdödad bakterie infördes åter i Sverige 1996, efter många års uppehåll.

Polio är en virussjukdom i tarmen som sprids via avföring och förorenat vatten, kallades tidigare för barnförlamning. Fall av polio förekom i Östeuropa så sent som 2001, men är fortfarande förekommande i Afrika och Asien.

HiB (Haemophilus influenzae typ B) är en bakterie som kan orsaka hjärnhinneinflammation, blodförgiftning och andra allvarliga infektioner hos barn under 5 år. Dödligheten är 5-10 procent i hjärnhinneinflammation och de som överlever får ofta

kvarstående skador som dövhet eller kramp-anfall.

Pneumokocker är bakterier som kan orsaka lindrigare infektioner som öron-, bihåle- och lunginflammation, vilka är behandlingsbara med antibiotika. Men de orsakar även allvarliga infektioner som blodförgiftning och hjärnhinneinflammation med risk för bestående skador på spädbarn. Vaccinet ger skydd mot de sju vanligaste stammarna, vilket motsvarar ett skydd på 70 procent.

Mässling är en mycket smittsam virussjukdom som kan ge följsjukdomar i form av hjärn-, öron- eller luftrörsinflammationer. Världshälsorganisationen, WHO, rapporterar att 800 000 barn dör i världen årligen till följd av mässling.

Så här ser det svenska vaccinationsprogrammet ut från 1 januari 2009:

Ålder	Årskurs	Vaccination mot
3 mån		difteri, stelkramp, kikhosta, polio, HiB och pneumokocker – dos 1
5 mån		som ovan – dos 2
12 mån		som ovan – dos 3
18 mån		mässling, påssjuka och röda hund – dos 1
5-6 år		difteri, stelkramp, kikhosta, polio – dos 4
6-8 år	1-2	mässling, påssjuka och röda hund – dos 2
10-12 år	5-6	HPV – dos 1-3 inom 6 mån, enbart flickor (införs år 2010)
14-16 år	8-9	difteri, stelkramp och kikhosta - dos 5

Barn födda före 2002 följer ett annat schema:

Ålder	Årskurs	Vaccination mot
5-6 år		polio – dos 4
10 år	4	difteri, stelkramp och kikhosta – dos 4, HPV som ovan
12 år	6	mässling, påssjuka och röda hund – dos 2

Barn som är födda före 2002 får inte en femte spruta difteri, stelkramp och kikhosta. För dessa barn bör man överväga en påfyllnad av dessa vaccinationer i vuxen ålder.

Frivillig vaccination:

Frivillig vaccination kan ges mot TBC vid 6 månaders ålder. Hepatit B bör man vaccinera sig mot som utlandsboende, det ges då som tillägg vid de övriga vaccinationerna vid 3,5 och 12 månaders ålder. Tyfoidfieber bör man vaccinera sig mot om man reser till länder med mycket dålig hygien (Kambodja, Indonesien etc.), det ges som endos vid 2 års ålder.

Kan då inte vaccinet (som är ett vaccin med levande, försvagat virus) åstadkomma sjukdom? Man har visat att förekomsten av hjärnhinneinflammation p.g.a. vaccinationen är väldigt låg, 1-3 fall på 1 miljoner barn. Förekomsten av hjärnhinneinflammation i ovaccinerade befolkningar är 1-3 på 1 000 barn.

Påssjuka är en smittsam virusinfektion som drabbar spottkörtlar och nervsystemet. Kan ge dövhet eller hörselskada. Man kan bli steril om de får en testikelinflammation.

Röda hund är en beskedlig virusinfektion, men om den drabbar gravida kan den ge fosterskador.

HPV (Humant papillomvirus) är egentligen över hundra olika virus. Arton av dessa är högrisk för utvecklande av livmoderhalscancer. De kan också ge könsvärtor (kondylom). Vaccinet skyddar mot HPV 16 och 18 som anses orsaka 60 procent av cancerfallen. Gardasil (R) skyddar även mot ytterligare två HPV-typer. De flesta vuxna kvinnor har haft HPV inom några år efter sexdebuten, varför vaccination inte tillför något för vuxna. Observera att man skall gå på cellprov även om man är vaccinerad.

TBC, tuberkulos, är en bakterieinfektion som drabbar lungan, men även kan drabba njurar, ryggmärg mm. I vilande form är den inte smittsam. I Sydostasien är nyinsjukandet ca 3,17 miljoner fall/år, i Sverige 500! Vaccinet skyddar främst mot insjuknande i TBC i barnåren.

Hepatit B är en virusinfektion som överförs via sexuella kontakter eller blodsmitta. Den ger en infektion i levern som kan bli kronisk och på lång sikt öka risken för levercancer.

Biverkningar

De flesta vacciner kan ge en lokal reaktion eller övergående feber. Har du en grav äggallergi bör du diskutera med barnläkare innan du får ta mässlingssprutan eftersom mässling- och påssjukeviruset odlas fram på vävnad från hönsägg och kan innehålla små mängder äggprotein.

Vad skiljer från Singapores vaccinationsprogram?

I Singapore ger man vaccinationen mot TBC (kallas BCG) och hepatit B redan vid födelsen, för att skydda mot dessa infektioner tidigt. I våra expat-områden är dock risken för smitta minimal och våra maider ska ju gå igenom hälsoundersökning två gånger årligen. Barn med medfödd immundefekt kan bli allvarligt sjuka om vaccinationen ges, därför väntar man i Sverige med att ge BCG till 6 mån, för att ev. sådan sjukdom ska hinna upptäckas.

Vaccinationerna ges mycket tätare (ett stick i månaden) i början och HiB och pneumokocker ingår ej i basvaccinationsprogrammet.

Största skillnaden är att det poliovaccin som används i Singapore ges via munnen

och är ett levande vaccin. Sverige har använt avdödat vaccin sedan 1957. Det är lättare att vaccinera med ett drickbart vaccin, men när förekomsten av polio minskar i omgivningen ökar risken att det levande vaccinet kan utlösa polio. I Syd- och Nordamerika har flera fall (1 fall/800 000 vaccinerade) av förlamningar förekommit och där gick man år 2000 över till vaccin i sprutförm.

Vaccination mot vattkoppor: I Singapore kan man få vaccination om man vill. Vaccinationen ges vid 15 månaders och 13 års ålder. I Sverige har man inte infört vaccinationen eftersom studier i USA, där man har erfarenhet av tio års vaccination, har visat att effekten av vaccinet är mycket kortvarig och risken för insjuknande kan då förskjutas högre upp i åldrarna och ge en allvarligare sjukdomsbild. Man har också varit osäker på om vaccinet kan öka risken för bältros. Så än så länge har man inte infört detta i det svenska vaccinationsprogrammet.

Nästa gång du eller dina barn känner dig tveksam till den där hemska sprutan, tänk på att du förutom den egna hälsovinsten bidrar till att minska spridandet av

dödliga sjukdomar i världen och att sprutan kan ses som ett nödvändigt ont.

text: Maria Luhr, distriktsläkare med specialinriktning palliativ vård

Vill du läsa mer?

www.vardguiden.se
www.nir.hpb.gov.sg
www.sbu.se (sök på vaccinationer)
www.FASS.se

Var kan du vaccinera?

De vaccin som används i Sverige finns att få även här. Det bästa är att vända sig till en klinik som arbetar med expats, exempelvis:

- International Medical Clinic – Camden Medical Centre
- Jelta Clinic – Holland Village

www.imc.healthcare.com

Integrated Paediatric Clinic & Therapy Centre

With Expat & Local Medical & Allied Health Professionals serving Families, Children & Adolescents

SPECIALIST PAEDIATRIC SERVICES

- Baby & Child Medical Services
- Vaccinations & Well Baby Checks
- Feeding, Diet & Nutrition Advice
- Developmental Screening & Assessments

SPEECH LANGUAGE THERAPY

- Assessment & Intervention
- Social Communication Groups
- Literacy & Language Groups

OCCUPATIONAL THERAPY

- Assessment & Intervention
- Handwriting & Fine Motor Groups
- Floortime™ Groups

PSYCHOLOGICAL SERVICES

- Assessment & Intervention
- Behavioural Management
- Cognitive Behavioural Therapy

LITERACY & LEARNING SUPPORT SERVICES

EARLY INTERVENTION PROGRAMME

identify.
understand.
enable.